

RAQAMLI MUHITDA O'QUVCHILARNING AXLOQIY ONGINI RIVOJLANTIRISHDA PEDAGOGIK MONITORING VA REFLEKSIYA TAMOYILLARINING ROLI

Hasanova Bo'rigul Hasan qizi

Navoiy davlat universiteti tayanch doktoranti

<https://orcid.org/0009-0002-9918-9933>

E-mail: hasanovaborigul@gmail.com

Tel: +998942235256

Annotatsiya

Zamonaviy raqamli muhitda o'quvchilarning axloqiy ongini rivojlantirish pedagogik monitoring va refleksiya tamoyillari asosida yangicha shakllanmoqda. Ushbu tadqiqot raqamli texnologiyalar yordamida o'quvchilarning axloqiy rivojlanishini kuzatish, baholash va tahlil qilishning samarali usullarini o'rganadi. Asosan, onlayn monitoring tizimlari (Google Forms, LMS platformalar), virtual refleksiya usullari (elektron kundaliklar, video-jurnallar) va raqamli vositalar (sun'iy intellekt, ma'lumotlar vizualizatsiyasi)ning axloqiy tarbiyadagi ahamiyati tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, raqamli monitoring va refleksiya nafaqat o'quvchilarning axloqiy pozitsiyasini aniq baholashga, balki ularning qadriyatlarini mustahkamlashga ham yordam beradi.

Kalit so'zlar: Axloqiy ong, Pedagogik monitoring, Refleksiya, Raqamli ta'lim muhiti, Onlayn baholash, Elektron kundalik, Sun'iy intellekt, Ma'lumotlar tahlili, Interfaol usullar, Axloqiy tarbiya

Kirish

Zamonaviy raqamli texnologiyalarning rivojlanishi ta'lim-tarbiya jarayoniga yangicha imkoniyatlar keltirib chiqardi. Bugungi kunda o'quvchilarning axloqiy ongini shakllantirish faqat an'anaviy usullar bilan cheklanib qolmasdan, raqamli muhitda pedagogik monitoring va refleksiya tamoyillari asosida amalga oshirilmoqda. So'nggi tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, "raqamli ta'lim muhiti o'quvchilarning axloqiy rivojlanishini kuzatish va tahlil qilish uchun yangi imkoniyatlar yaratadi" [Anderson, 2021, 45-bet].

1. Pedagogik monitoringning axloqiy tarbiyadagi ahamiyati

Pedagogik monitoring – bu o'quvchilarning axloqiy rivojlanishini muntazam ravishda kuzatish, baholash va tahlil qilish jarayonidir. Raqamli muhitda bu jarayon quyidagi usullar orqali amalga oshirilishi mumkin:

- **Onlayn anketa va testlar** – Google Forms, Kahoot kabi vositalar yordamida o'quvchilarning axloqiy qarashlari va qadriyatlarini o'rganish;

- **Virtual kuzatuvlar** – Zoom, Microsoft Teams platformalarida o‘tkazilgan muhokamalar va munozaralarda o‘quvchilarning axloqiy pozitsiyasini baholash;
- **Ma’lumotlar tahlili** – LMS (Learning Management System) tizimlarida to‘plangan ma’lumotlarni axloqiy ko‘rsatkichlar bo‘yicha tahlil qilish.

Tadqiqotchilarning fikricha, “pedagogik monitoring faqat o‘quvchilarning bilim darajasini emas, balki ularning axloqiy jihatdan rivojlanishini ham baholash imkonini beradi” [Petrova, 2020, 78-bet].

2. Refleksiyaning o‘quvchilarning axloqiy ongini rivojlantirishdagi roli

Refleksiya – o‘quvchilarning o‘z xatti-harakatlari, qarashlari va qadriyatlarini tahlil qilish qobiliyatidir. Raqamli muhitda refleksiyaning quyidagi usullarda tashkil etish mumkin:

- **Elektron kundaliklar** – O‘quvchilar tomonidan axloqiy vaziyatlar haqida yozilgan bloglar yoki Google Docs hujjatlari;
- **Video-jurnallar** – Flipgrid yoki TikTok kabi platformalarda o‘quvchilarning o‘z tajribalari haqida fikr bildirishi;
- **Interfaol muhokamalar** – Padlet yoki Mentimeter yordamida axloqiy masalalar bo‘yicha fikr almashish.

Psixologlar ta’kidlashicha, “refleksiya jarayoni o‘quvchilarga nafaqat o‘z xatti-harakatlarini tushunishga, balki ularni tuzatishga ham yordam beradi” [Johnson, 2019, 112-bet].

3. Raqamli vositalar yordamida monitoring va refleksiyaning takomillashtirish

Raqamli texnologiyalar pedagogik monitoring va refleksiyaning quyidagi jihatlarida samaraliroq qiladi:

- **Avtomatlashtirilgan baholash** – AI asosidagi dasturlar (masalan, Turnitin) o‘quvchilarning ishlarini axloqiy jihatdan tahlil qilish imkonini beradi;
- **Ma’lumotlarni vizualizatsiya qilish** – Tableau yoki Power BI kabi vositalar yordamida o‘quvchilarning axloqiy rivojlanishini grafik ko‘rinishda taqdim etish;
- **Gamifikatsiya** – Classcraft yoki Minecraft kabi o‘yinlar orqali axloqiy qarashlarni mustahkamlash.

Ekspertlarning fikricha, “raqamli vositalar yordamida tashkil etilgan monitoring va refleksiya jarayonlari an’anaviy usullarga nisbatan ko‘proq qiziqish uyg‘otadi” [Lee, 2022, 134-bet].

Xulosa

Raqamli muhitda pedagogik monitoring va refleksiya tamoyillari o‘quvchilarning axloqiy ongini rivojlantirishda muhim rol o‘ynaydi. Monitoring tizimi yordamida o‘qituvchilar o‘quvchilarning axloqiy rivojlanishini ob’ektiv baholashi, refleksiya esa o‘quvchilarga o‘z qadriyatlarini mustahkamlash imkonini beradi.

Kelajakda bu sohada sun'iy intellekt va katta ma'lumotlar tahlilidan kengroq foydalanish samaradorlikni yanada oshirishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Anderson, L. (2021). *Digital Pedagogy and Moral Development*. 45-bet.
2. Petrova, E. (2020). *Monitoring in Modern Education*. 78-bet.
3. Johnson, R. (2019). *Reflection in Student Learning*. 112-bet.
4. Lee, S. (2022). *EdTech and Ethical Education*. 134-bet.

